

ચણાની કાપણી પછી તરત જ ટેકાના ભાવે વેચાણ કરવાનો નિર્ણય ખેડૂતો લઈ શકે છે

ચણા એ ભારતનો મુખ્ય કઠોળ પાક છે, જે કુલ કઠોળ પાકોના ઉત્પાદનમાં લગભગ ૪૫ ટકા જેટલો હિસ્સો ધરાવે છે. તેમાં પ્રોટીનનું પ્રમાણ ખુબજ વધારે હોઈ છે જેથી તે અનાજ આધારિત ખોરાક તરીકેની ગરજ સારે છે. વિશ્વમાં વ્યાપક પ્રમાણમાં આશરે ૫૦ જેટલા દેશોમાં ચણાનું વાવેતર કરવામાં આવે છે. ભારતમાં, છેલ્લા દાયકામાં ચણાના વાવેતરમાં સતત વધારો થયેલ છે, સને ૨૦૧૦-૧૧ માં ચણાનું વાવેતર ૯૧.૮૬ લાખ હેક્ટરમાં થયેલ, જે વધી ને ૨૦૨૦-૨૧ માં ૧૧૨ લાખ હેક્ટર થયેલ છે. જે કે, વરસાદની અનિયમિતતા, પ્રતિકૂળ હવામાન અને રોગના ઉપદ્રવ, વગેરેને કારણે દેશમાં ચણાના ઉત્પાદનમાં વધ-ઘટ બેવા મળે છે.

ચાલું વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માં દેશમાં ચણાનું ઉત્પાદન ૧૧૬.૨ લાખ ટન (બીજે આગોતરો અંદાજ તા. ૨૪-૦૨-૨૦૨૦) જેટલું થશે, જે ગત વર્ષ (૧૧૦.૮ લાખ ટન) ની તુલનામાં લગભગ ૫ ટકા વધુ થશે. પાકની પરિસ્થિતિ સમગ્ર સીઝનમાં સારી રહી હતી. સને ૨૦૧૯-૨૦માં દેશમાં કુલ કઠોળ પાકોનું ઉત્પાદન ૨૩૦.૩ લાખ ટન થયેલું હતું અને ચાલું વર્ષમાં ૨૪૪.૨ લાખ ટન થવાનો અંદાજ છે. જે દેશની કુલ વપરાશ અંદાજે ૨૪૨ લાખ ટન કરતા થોડું વધારે છે. ગુજરાતમાં ચાલું વર્ષે ચણાનું વાવેતર અંદાજે ૮.૨ લાખ હેક્ટર જેટલું થયેલ છે, જે ગત વર્ષે ૪.૦૫ લાખ હેક્ટર જેટલું હતું અને પાક ની પરીસ્થિતિ પણ સારી રહેલ હોઈ ઉત્પાદન પણ વધીને ૧૩ લાખ ટન જેટલું એટલે કે ગત વર્ષ કરતા બમણું થવાનો અંદાજ છે.

દેશમાં સને ૨૦૧૮-૧૯ માં ૧.૮૬ લાખ ટન ચણાની આયાત થયેલ હતી, જે વધીને ૨૦૧૯-૨૦ માં ૩.૭૧ લાખ ટન થયેલ છે અને નિકાસ પણ ૧.૩૪ લાખ ટન થયેલ છે. ભારતમાં સને ૨૦૧૮-૧૯ માં કુલ કઠોળની આયાત ૨૫.૩ લાખ ટન થયેલ, જે વધીને ૨૦૧૯-૨૦ માં ૨૯.૭ લાખ ટન થયેલ હતી. તેમજ ચાલુ વર્ષ ૨૦૨૦ માં એપ્રિલ થી ડિસેમ્બર, સુધીમાં દેશમાં આશરે ૨.૩૫ લાખ ટન ચણા સહિત ૧૮.૬૩ લાખ ટન જેટલા કઠોળની આયાત કરવામાં આવી છે. આથી, ચણાનો ભાવ જે એપ્રિલ, ૨૦૧૯ માં મણા રૂ. ૮૬૦ જેટલો હતો, જે ઘટીને માર્ચ, ૨૦૨૦ માં મણા રૂ. ૭૫૦ થયો હતો. પરંતુ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૦ માં તે ફરીથી વધીને મણા રૂ. ૧૦૫૦ જેટલો થયેલ, અને અત્યારે ગુજરાતની વિવિધ બજારોમાં મણા રૂ. ૮૭૦ આસપાસ છે, જે હવે ચાલુ વર્ષે સહેજ ઉતાર-ચડાવ સાથે આ સ્તરે રહેવાની ધારણા છે. ભારત સરકારશ્રીએ સને ૨૦૨૦-૨૧ ની રવિ ઋતુ માટે ચણાના ટેકાના ભાવ મણા રૂ. ૧૦૨૦ નક્કી કરેલ છે, જે ગયા વર્ષે રૂ. ૯૭૫ હતા. સને ૨૦૧૯-૨૦માં નાહિડ દ્વારા દેશમાંથી ટેકાના ભાવે કુલ ૨૦.૭ લાખ ટન ચણાની ખરીદી કરવામાં આવી હતી, જે પૈકી ગુજરાત માંથી ૧.૨ લાખ ટન જેટલી ખરીદી થયેલ (જે કુલ ઉત્પાદનના આશરે ૧૯ ટકા જેટલી થયેલ).

ઉપરોક્ત વિગતોને ધ્યાનમાં લઈ, કૃષિ અર્થશાસ્ત્ર વિભાગ, જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટી, જૂનાગઢની સંશોધન ટીમે દાહોદ માર્કેટિંગ ચાર્ડનાં ચણાના ઐતિહાસિક માસિક ભાવનું વિશ્લેષણ કરેલ છે. જેના તારણ મુજબ એવું અનુમાન છે કે, **ચણાનો ભાવ માર્ચ - એપ્રિલ, ૨૦૨૧ દરમ્યાન કાપણી સમયે મણાં રૂ. ૮૫૦ થી ૯૪૦ (કિવન્ટલ દીઠ રૂ. ૪૨૫૦-૪૭૦૦) જેટલા રહેવાની સંભાવના છે.** જેથી ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, ખેડૂતભાઈઓ પોતાની રીતે નિર્ણય કરીને ચણાનો સંગ્રહ ન કરતા, કાપણી પછી તરત જ શક્ય તેટલો જથ્થો ટેકાના ભાવે (ખરીદ કેન્દ્રો ખાતે માર્કેટ ચાર્ડમાં) વેચાણ કરવા સુચન છે. દેશમાં કઠોળ પાકોનું વધુ ઉત્પાદન અને તેમાં પણ ખાસ કરીને ચણાના વધુ ઉત્પાદનને કારણે ભવિષ્યમાં ચણાના ભાવ વધવાની શક્યતા ઓછી છે.